

P r i k a z i i o s v r t i

CONGREGAZIONE PER IL CULTO DIVINO E LA DISCIPLINA DEI SACRAMENTI, *DIRETTORIO OMILETICO*, LIBRERIA EDITRICE VATICANA, CITTÀ DEL VATICANO, 2015.

Kongregacija za bogoštovlje i disciplinu sakramenta predstavlja je 10. veljače 2015. godine *Homiletski direktorij*, koji je priređen na svetkovinu svetih apostola Petra i Pavla 2014. godine. Direktorij, kao normativni okvir, pripremljen je imajući u vidu odredbe *Sacro-sanctum concilium* (br. 35.) i druge crkvene spise, poglavito *Praenotanda Ordo lectionum Missae* i *Institutio generalis Missalis Romani*. Do njegova je objavljivanja došlo na izričan poticaj biskupâ, koji su se okupili na Sinodi 2008. posvećenoj riječi Božjoj. Zaključke Sinode i zahtjev za homiletskim direktorijem iznio je papa Benedikt XVI. u postsinodalnoj pobudnici *Verbum Domini* (br. 60.), premda je on, već ranije, u svojoj pobudnici *Sacramentum caritatis* (br. 46.) govorio o nužnosti poboljšanja vrsnoće homilije. O prvotnosti homilije u crkvenomu životu prozborio je papa Franjo u svojoj pobudnici *Evangelii gaudium* (br. 135.-159.).

U uvodu se dokumenta ističe da je namjena *Direktorija* predstaviti smisao homilije kako su je opisali crkveni dokumenti od Drugoga vatikanskog sabora do apostolske pobudnice *Evangelii gaudium* i ponuditi smjernice utemeljene na spomenutim izvorima s nakanom da se pomogne propovjednicima ispravno i učinkovito ispuniti svoje poslanje. Da bi se postalo učinkovitim propovjednikom, nije nužno biti veliki govornik, ali umijeće javnoga nastupa uključuje prikladnu uporabu glasa i držanja tijela, jer to pridonosi uspješnosti homilije. Od svega je najvažnije, ističe *Direktorij*, da propovjednik u središte osobnoga duhovnog života utisne riječ Božju, da poznaje vjernike, razmišlja o događajima svoga doba, da se utječe Duh Svetomu.

Direktorij se sastoji od dva dijela i dva dodatka. U prvomu dijelu, koji čine tri stavke, radi se o odnosu homilije i bogoslužja. Pozivajući se na crkveni nauk, ističe se da je bogoslužje povlašteni prostor u kojemu Bog govori čovjeku. U bogoslužnomu se slavlju čitaju čitanja i tumače se u homiliji, koja osim bogoslužnoga značenja ima i sakramentalni smisao. Jedan od kriterija je upravo da se homilija drži na temelju čitanja predviđenih u *lektionaru* u određenoj liturgijskoj godini i liturgijskomu vremenu.

Homilija kao sastavni dio liturgije pridržana je biskupima, svećenicima i đakonima, a korisne pouke i učinkovite nagovore mogu držati dobro pripremljeni laici. Bogoslužna narav homilije očituje posebnu zadaću, stoga ne smije biti bezličan govor te propovjednik ne smije izokretati sadržaje koje predviđa Crkva. Ona nije samo iznošenje biblijske egzegeze niti je prigoda za njezino potanko tumačenje, niti je katehetska pouka, niti smije biti vrijeme iznošenja propovjednikove osobne povijesti, jer ona izražava vjeru Crkve. Kada se kaže što homilija nije to, ne znači da u sebi ne sadrži te elemente. Propovjednik bi trebao znati povezati slavljeničke sadržaje i aktualne događaje da bi se što bolje razumjelo određene dijelove Pisma i očitovala poveznica između riječi Božje i crkvenog nauka. Prema *Direktoriju* nužno je govoriti tako da slušatelji svoju vjeru usmjeruju u Boga. Savjesni se propovjednik ne treba bojati optužbi da ne živi to što govori, jer ne naviješta sebe, nego Krista.

Specifični oblik homilije temelji se na svetomu tekstu i ono što homiliju razlikuje od drugih oblika naučavanja jest njezin bogoslužni kontekst. Propovjednik rasvjetljuje čitanja i molitve na način da njihov smisao promatra kroz Kristovu smrt i uskrsnuće. Time potiče kršćansku zajednicu na slavljenje euharistije i pomaže joj spoznati da se u njoj očituje pashalno otajstvo. Također potiče vjernike kako živjeti evanđelje u stvarnom životnom okružju. Homilija nije bilo kakav govor, nego govor nadahnut na riječi Božjoj, a upućen je zajednici vjernika u vidu bogoslužnoga čina sa svrhom potaknuti vjernike da žive evanđelje.

U *Direktoriju* se ističe važnost propovjednikova tumačenja riječi Božje u bogoslužju, jer katkad manjka osjećaj za homiliju kao cjelovit dio euharistijskoga slavlja. Plodovi obnove homilije odnose se na pristup prema Svetomu pismu. Odnos prema homiliji promatra se kroz sadržaj i jedinstvo cijeloga Pisma, pa bi propovjednik u homiliji trebao nastojati povezati sva čitanja. Što se tiče temeljnoga kriterija biblijske hermeneutike, izvorno mjesto tumačenja Pisma jest život Crkve. Propovjednik mora voditi računa o izvornosti ponuđenih čitanja i promatrati ih tako da koriste okružju zajednice kojoj se propovijeda i to je prigoda za rasvjetljenje dubinskoga smisla tih svetopisamskih dijelova sa živom tradicijom cijele Crkve. Nužno je podsjećati na bitne čimbenike vjere, u čijemu je središtu otajstvo Presvetoga Trojstva, pa u tom vidu propovjednik tijekom homilije nudi katehetski i moralni nauk. Jer zadaća homilije jest pomoći vjernicima uočiti da ih pashalno otajstvo osposobljuje djelovati u svjetlu vjere. *Direktorij*, pozivajući se na papu Franju, posebnu pozornost usmjeruje na pripremu propovijedi, što od propovjednika zahtijeva

cjeloživotno učenje i molitvu, iskustvo Boga i poznavanje zajednice kojoj se obraća, ljubav prema svetim otajstvima i Crkvi. Papa preporučuje propovjednicima da urone u dubinski odnos s riječi Božjom, podsjećajući na *lectio divina*, koja se sastoji od četiri koraka: čitanje teksta, razmatranje, molitva i kontemplacija.

U drugomu dijelu *Direktorija*, pod naslovom *Ars praedicandi*, zacrtane su metodološke i sadržajne smjernice oko kojih propovjednik mora nastojati pripremajući homiliju: izabrati što reći, zašto to reći, kako to prenijeti zajednici. U ovomu su dijelu propovjednicima predloženi konkretni primjeri i savjeti kako praktično primijeniti predložena načela iz prvoga dijela na temelju zadanih biblijskih čitanja u bogoslužju. Ne radi se o oblicima homilije, nego je riječ o nacrtima koji predlažu načine kako približiti teme i sadržaje tijekom crkvene godine. Također se ne radi o komunikaciji niti o govorništvu, niti se radi o zbirci pripremljenih homilija, nego se radi o jasnoj logici i kriterijima sa slavljeničkoga i teološko-liturgijskoga vida, a propovjedniku koriste kao sigurne teološko-biblijske smjernice za navještaj zajednici vjernika. U tim se prijedlozima ne iscrpljuje sve ono što bi se moglo reći tijekom liturgijske godine, nego se nude upute kako bi se pojedini tekstovi mogli uskladiti u određenoj homiliji. Predloženi su okviri za vazmeno trodnevlje, uskrsno vrijeme, korizmene nedjelje, vrijeme došašća, božićno vrijeme, nedjelje kroz godinu, svakodnevne mise, brak i sprovod.

Na kraju *Direktorija* nalaze se dva dodatka. U prvomu su dodatku naznačena uporišta za homilije u *Katekizmu Katoličke Crkve*, koji može svrsishodno poslužiti propovjednicima. Naznačeni su brojevi *Katekizma* koji odgovaraju biblijskim čitanjima za svaku nedjelju i svetkovinu. Koristeći se *Katekizmom*, propovjednik će pomoći vjernicima integrirati riječ Božju, vjeru Crkve, čudoredne zahtjeve evanđelja te osobnu i bogoslužnu duhovnost. U drugomu su dodatku nabrojani poslijesaborski dokumenti koji govore o propovjedništvu.

Alojzije Čondić